

Najuticajniji svetski ekonomisti i stručnjaci za međunarodne odnose govore o knjizi dr Orhana Dragaša „Dva lica globalizacije – istina i obmane“:

Martin Wolf

glavni ekonomski komentator
The Financial Times

Dr Steve H. Hanke

The Johns Hopkins University

Sir Ivor Roberts KCMG

diplomata, bivši dekan Trinity
koledža na Univerzitetu Oxford

Dr Daniel Lacalle

ekonomista i autor
nekoliko svetskih bestselera

Dr Jonathan Grant

King's College London

Foto: tamasdavidbarrett.com

Dr Tamas David-Barrett
profesor ekonomije na Trinity College,
Oxford University, Velika Britanija

GLOBALIZACIJA KAO USPON EKONOMSKE MREŽE

(iz predgovora engleskom izdanju)

Knjiga „Dva lica globalizacije - istina i obmane“ je uravnoteženi argument o najvažnijem društvenom procesu našeg vremena: globalizaciji.

U ovom impresivnom radu, dr Dragaš pokazuje da fenomen poseduje nesumnjivo korisne, kao i direktno nepovoljne strane. S jedne strane, tekst zadaje intelektualni udarac uvek tako optimističnim mitologijama obožavatelja globalizacije. To pokazuje da su procesi globalizacije rezultirali neočekivanim sporednim efektima koji su umanjili ekonomske izgledne značajnih delova naših društava. Uz to, autor saoseća sa onima koji ističu negativan uticaj globalizacije. S druge strane, knjiga ublažava ideologije preterano pesimističkih fanatika globalizacije. Ističe činjenicu da je globalizacija donela mnogo prednosti i zrelih ekonomijama i tržištima u nastajanju.

Sve u svemu, iako pažljivo izbalansiran, dr Dragaš se zalaže za rastući globalni ekonomski sistem: koristi su, iako neravnomerno raspoređene, očigledno veće od troškova. Ipak, bez obzira na naše poglede na prednosti fenomena, knjiga pruža uverljiv skup argumenata koji sugerišu neizbežnost globalizacije. Koristeći čvrste dokaze, dr Dragaš pokazuje da se globalne ekonomske, intelektualne i demografske mreže pojavljuju u procesu koji se ne može izmeniti. Ukratko, globalni sistem se povećava, hteli mi to ili ne.

Knjiga dr Orhana Dragaša o globalizaciji je zanimljivo štivo za sve koji su zainteresovani za izazove globalizacije. Uokvirujući nastale globalne procese u dualitet pozitivne dinamike i negativnih tačaka opasnosti, dr Dragaš ističe glavne pokretače ekonomskih i političkih snaga za i protiv globalizacije. Iz tog razloga, ovaj informativni tekst biće posebno koristan za donosiocima odluka koji se suočavaju sa ovim izazovima bilo kao lideri korporacija ili država. ▲

NAJUTICAJNIJI SVETSKI EKONOMISTI SA LISTE TOP-20 O KNJIZI DR ORHANA DRAGAŠA

SIROMAŠTVO JE PORAŽENO, ALI...

Dr Steve H. Hanke, profesor na The Johns Hopkins University, Baltimor, SAD

Zahvaljujući porastu ekonomske globalizacije posle Drugog svetskog rata – trgovini robom, uslugama i kapitalom – ekstremno siromaštvo drastično je smanjeno. Ali, poput velikog talasa globalizacije u 19. veku, koji je bio vraćen unazad Velikom ratom, i to se može promeniti. Ovu trezvenu misao trebalo bi imati na umu dok čitate poučnu knjigu Orhana Dragaša „Dva lica globalizacije – istina i obmane“.

DETALJAN I PROMIŠLJEN ESEJ

Dr Daniel Lacalle, ekonomista i autor „Freedom of Equality“, „The Energy World is Flat“, „Life In The Financial Markets“ i „Escape from the Central Bank Trap“

Knjiga Orhana Dragaša „Dva lica globalizacije – istina i obmane“ je detaljan i promišljen esej o procesu globalizacije koji bi naučnici i šira javnost trebalo da pročitaju.

DELO VEOMA VREDNO UVAŽAVANJA

Dr Emre Alkin, profesor na Fakultetu društvenih nauka, Altinbas Univerzitet, Istanbul

„Dva lica globalizacije – istina i obmane“ Orhana Dragaša je neverovatan naučni izvor za moje kolege i ljubitelje ekonomije. Smatram ovu knjigu delom veoma vrednim uvažavanja.

SVETSKI STRUČNJACI ZA MEĐUNARODNE ODNOSI O KNJIZI „DVA LICA GLOBALIZACIJE – ISTINA I OBMANE“

GLOBALIZACIJA JE NEIZBEŽNA

Martin Wolf, glavni ekonomski komentator The Financial Times

Glasi o smrti globalizacije su – tvrdi Orhan Dragaš, u ovoj dobro istraženoj i razboritoj knjizi – mnogo preuveličane. Bez obzira na finansijsku krizu i s tim povezan porast populizma i nacionalizma, impuls ka – i neophodnost – globalne integracije i dalje je snažan. Bitno je razlikovati buku današnje opozicije globalizaciji od osnovnog signala: globalizacija živi, jer je ona na kraju neizbežna.

GLOBALIZACIJA ĆE PREŽIVETI KAO NEZAUSTAVLJIVA SILA

Sir Ivor Roberts KCMG, bivši britanski ambasador u Jugoslaviji, Irskoj i Italiji. Bivši dekan Trinity koledža na Univerzitetu Oxford i gostujući profesor na St. Mary's College u Londonu

Nesumnjivo je vredan zaključak ove knjige da će, uprkos mnogim političkim i ekonomskim izazovima, globalizacija preživeti kao nezaustavljiva sila. Dr Dragaš ne umanjuje teškoće, bilo da je reč o klimatskim promenama, pretnji nestankom radnih mesta usled veštačke inteligencije i tehnologije, ili o sajber ratovanju, ali on smatra globalizaciju silom dobra, koja će trijumfovati, uprkos svim preprekama. Radi zdravlja globalnih društava moramo da se nadamo da je u pravu.

NASUPROT MODI POLARIZOVANIH POGLEDA NA GLOBALIZACIJU

Dr Jonathan Grant, profesor, potpredsednik i zamenik dekana King's College London

Proučavajući dva lica globalizacije, dr Dragaš nam nudi čitav niz argumenata za i protiv globalizacije. Knjiga je posebno vredna zato što u eri u kojoj su u modi polarizovani pogledi na globalizaciju, ona zastupa osećajan i uravnotežen pristup.

U TOKU TRANSFORMACIJA GLOBALIZACIJE

Dr Neil Dooley, profesor na Fakultetu za politiku, pravo i sociologiju, Sussex University, Velika Britanija

Knjiga „Dva lica globalizacije – istina i obmane“ pokazuje da je globalizacija neverovatno izdržljiva i da, dok je njena transformacija u toku, malo je verovatno da će globalna međuzavisnost i međupovezanost biti prosto „resetovane“ usled sadašnjih izazova. Knjiga je izuzetno interesantan i provokativan argument, koji treba da pobudi interesovanje svih koji proučavaju globalizaciju u svetu posle 2008. godine.

TEORIJA DUGO ČEKALA NA OVAKVU KNJIGU

Dr Zoran Dragišić, profesor na Fakultetu za bezbednost, Univerzitet u Beogradu

Rezultati istraživanja dr Dragaša pokazuju da globalizacija nije rezultat nečije dobre ili loše volje, a još manje usud istorije, već logična posledica tehničkog razvoja i prirodne ljudske težnje za uvećanjem profita i boljim životom. Knjiga Dr Orhana Dragaša „Dva lica globalizacije – istina i obmane“ je izvan svake sumnje vredno naučno delo koje je teorija već dugo čekala. O globalizaciji je dosta pisano, ali ovaj fenomen do sada nije teorijski obrađen na sveobuhvatan i vrednosno neutralan način kao u delu koje je pred nama.

ZNAČAJAN RAD ZA RAZUMEVANJE GLOBALIZACIJE

Dr Zhang Jiadong, profesor Centra za američke studije, Univerzitet Fudan, Kina

Globalizacija je proces, koji je uvek u pokretu, ali poslednjih godina raste skepticizam prema njoj i slobodnoj trgovini, uz obnavljanje zagovaranja nacionalnog suvereniteta, nacionalnih interesa i unilateralizma. U takvim okolnostima, rad Dr Orhana Dragaša je od izuzetnog značaja za naše razumevanje kompleksnosti i višeznačnosti procesa globalizacije.

ISTRAŽIVANJE VAŽNO I ZA NAUKU I ZA POLITIKU

Dr Marco Lombardi, profesor sociologije i komunikacija, Universita Cattolica, Milano, Italija

Dragaš je svestan da se svet promenio i da se neće vratiti onome što je bio pre. Globalizacija će se morati prilagoditi prikazujući njenu vitalnost u novom obliku. Perspektiva ovog istraživanja je interesantna ne samo sa naučnog, već i sa političkog stanovišta. Vredi ga pročitati i toplo preporučujem knjigu „Dva lica globalizacije – istina i obmane“.

IZVODI IZ KNJIGE

GLOBALIZACIJA 4.0

Finansijska kriza 2008. godine nije zaustavila globalizaciju. Razorni efekti krize su, bez sumnje, naneli štetu, pa i usporili neke aspekte globalnih integrativnih procesa, ali decenija iza nas pruža sve dokaze da je globalizacija živa i da je svet odlučio da nastavi tim putem. Alternativa globalizaciji koja je ponuđena kroz brojne populističke projekte i politike ima brojne limite, a oni su takvi da ovakve ideje drži nisko ispod zone u kojoj bi mogli da ugroze glavni tok globalnih integracija, bilo da su one ekonomske, političke, tehnološke ili kulturne.

Nova, post-krizna, globalizacija je osim vitalnosti pokazala i da je lišena ideološke supstance. Čak i ako je u ranim godinama imala ideološko okrilje, ona ga danas, posle krize, više nema. Nemaju ga čak ni njeni protivnici, populisti. Savremena globalizacija se definitivno učvršćuje kao proces, sačinjen od kompleksnih veza i odnosa, čija egzistencija nije upitna, dok su promene i prilagođavanje opšteprihvaćeni. Njena vitalnost se bazira na globalnom konsenzusu da je neophodna i da donosi više koristi nego problema, što će i ubuduće biti osnovno merilo njene snage.

AMERIKA I TRAMPOV EKSPERIMENT

Populistička politika Donalda Trampa, koja je zapretila opadanjem globalizacije i njenim povlačenjem, dobila je politički, institucionalni odgovor. Taj odgovor je u suštini usmeren na očuvanje dominantnog uticaja SAD u svetu u svim aspektima, i ekonomskom, vojnom, tehnološkom, pa i kulturnom, a bio je ugrožen izolacionizam koji je propagirao, pa i sprovodio, američki predsednik. Amerika u eri Trampa uspeła je samo da amplifikuje svoje unutrašnje protivrečnosti, do mere u kojoj je to počelo da ugrožava njen globalni primat, što je za naciju postalo neodrživo. Ispostavlja se da to nije „vozilo“ koje će Americi očuvati i unaprediti status koji ima još od završetka Drugog svetskog rata.

EU – JEDAN ODGOVOR NA ČETIRI KRIZE

Evropska unija je i sama posle recesije 2008. godine dospela u višestruku krizu funkcionisanja, pa je pored Brexita bila pogođena i migrantskom krizom 2015. godine, kao i zaoštavanjem odnosa sa Rusijom povodom konflikta u Ukrajini, ali i dužničkom krizom u jednom broju svojih članica. Sve ove krize, međutim, nisu dovele do dezintegracije Unije, koja je ostala na okupu i privržena vrednostima na kojima je zasnovana, ali i ona priprema dugoročni institucionalni odgovor na dezintegracione procese sa kojima je suočena i on će biti oličan u promenama u unutrašnjoj strukturi Unije. Evropa je to s pravom zaključila, imajući u vidu da je prava priroda dezintegracije koja joj preti – politička, ne tehnološka, kulturna (identitetska) ili ekonomska i otuda će njen jedinstveni odgovor na multi-krizu sa kojom se suočava biti politički. Cilj kojim teže sve njene članice je očuvanje ovog par-excellence liberalnog i globalističkog projekta na promenjenim osnovama, koje će omogućiti ne samo bolje unutrašnje funkcionisanje, već i očuvanje političkog, ekonomskog i kulturnog uticaja van svojih granica. Politički trendovi nakon Brexita potvrđuju da populističke i evroskeptične politike imaju sve značajnije mesto, ali i dalje su van zone u kojoj mogu implementirati svoje izolacionističke i dezintegrativne politike.

KINESKI MODEL GLOBALIZACIJE

Kina će i u godinama i decenijama pred nama pre ostati snažan zagovornik integracija, ali samo kao njen korisnik, ne i lider koji će biti sposoban da model sopstvenog funkcionisanja nametne kao globalno prihvatljiv.

Kina se suočava sa limitima svog fantastičnog rasta u proteklom dekadama, što može da zabrine zagovornike globalizacije, ali ona ne odustaje od snažnog učesća u svetskim integracionim procesima, svesna da upravo tim procesima može da zahvali za svoju veliku istorijsku ekonomsku i dru-

štvenu transformaciju. Međutim, usled brojnih unutrašnjih problema i protivrečnosti, koji uglavnom potiču iz specifičnosti njenog institucionalnog i političkog ambijenta, Kina se suočava sa brojnim ograničenjima za širenje svog uticaja na globalnom planu. Pod predsednikom Si Đinpingom, Kina izlazi iz svoje tradicionalne „niskoprofilne“ spoljne politike i želi da globalno proširi svoj kulturni, tehnološki, pa i bezbednosni uticaj, ali u toj težnji suočava se sa ograničenjima, koje je odrani je postavio međunarodni poredak zasnovan na pravilima, koji u suštini destimuliše „liberalnost“ kineskog modela koji sada želi svetsku afirmaciju. U izvesnom smislu, Kinu danas možemo smatrati gravitacionim centrom populizma, modelom snažnog uticaja države na ekonomske i društvene tokove, uz visoku toleranciju na korupciju i stožerom anti-establišmentskog raspoloženja prema tradicionalnim zapadnim centrima globalnog uticaja, bilo da su to države, multinacionalne korporacije, gigantski mediji ili industrija sporta i zabave.

POPULIZAM – NEŽELJENO DETE GLOBALIZACIJE

Bez obzira na to što su populističke politike (Brexit) i lideri (Donald Tramp) u jednom momentu osvojili vrhove sa kojih se decenijama širio talas liberalnih, globalnih integracija, njihovi dometi su ipak dosegli ograničenja, koja ih drže daleko od globalne premoći. Onde gde su i došli u priliku da sprovedu svoju politiku, suočili su se ili sa kratkim učešćem u vlasti (Holandija na primer) ili su bili prinuđeni da drastično promene politiku koju su zastupali (Grčka). Savremeni populizam ima različite forme, ali zajedničku platformu – promenu odnosa između naroda i establišmenta. On ima ideološke osnove levice ili desnice, na primer, ali sam po sebi nije ideologija, čak ni kada je u pitanju odnos prema globalizaciji u celini, već je reakcija na pojedine negativne aspekte globalizacije, koji su se naročito iskazali u periodu posle krize 2008. godine – migracije i rastuću nejednakost, pre svega. Ipak, populisti neće uskoro sići sa scene, naprotiv. Njihov uticaj će biti sasvim dovoljan za korigovanje pojedinih aspekata mainstream politika, naročito u liberalnim demokratijama na Zapadu, što se već uočava u planovima za redefiniciju unutrašnjeg ustrojstva Evropske unije, kao i u mnogim njenim članicama, ali i na nivou međunarodnih institucija i sporazuma.

NOVI RATOWI

Bezbednost danas postaje sve važniji, pa i neodvojiv aspekt globalizacije. Bezbednost danas, posmatrana u kontekstu globalizacije ima sve manje dodirnih tačaka sa tradicionalnim bezbednosnim izazovima poput međudržavnih sukoba ili masovne upotrebe armija, već poprimaju nove forme, samim tim zahtevaju i nove modele za njihovo rešavanje. Terorizam, ilegalne i nasilne migracije, cyber-kriminal danas su glavni bezbednosni izazovi koji opterećuju i otežavaju integrativne tokove u svetu. Njihovo suzbijanje je nemoguće uz korišćenje samo nacionalnih resursa i oslanjanja na borbu protiv njih unutar nacionalnih granica. Pošto je priroda ovih izazova internacionalna, pa i nad-nacionalna, jedini uspešan odgovor može biti kroz zajednički, globalni napor i akciju.

OPOJNI SOKOVI DRUŠTVENIH MREŽA

Poverenje i pouzdanost su reči koje će ubuduće biti od velikog značaja za snagu globalnih integracija, imajući u vidu da je toksični spoj visoke tehnologije i manipulativnih namera pokazao da može imatirazorne efekte po savremene demokratije. Njihov učinak je takav da se na ključnim mestima u važnim nacionalnim i međunarodnim institucijama mogu naći ljudi koji su poverenje stekli na izvrnutim činjenicama i manipulacijom. Promene u tehnološkoj i institucionalnoj sferi već su u toku, kada je reč o regulaciji i suzbijanju prostora za manipulaciju, ali one verovatno neće biti dovoljne. Povratak poverenja i pouzdanosti u javnoj sferi zavisi i od reafirmacije tradicionalnih komunikacionih kanala, najpre masovnih tradicionalnih medija, koji su već dugo u defanzivi, što zbog finansijske krize 2008. godine, što zbog strukturne krize u kojoj su još duže, usled rasta digitalnih tehnologija. Ovi kanali, međutim, imaju nešto što moderne digitalne komunikacione platforme nemaju, a to je etički i regulatorni sistem pravila, koji ih čini pouzdanijim i vrednim poverenja.

Foto: MILOŠ DIMIĆ/CRATIVEV.PP

Dr Nikola Samardžić

profesor istorije na Filozofskom fakultetu u Beogradu

GLOBALIZACIJA: DVA LICA, JEDNA SUDBINA

Knjiga Orhana Dragaša jednako ozbiljno razmatra činjenice i obmane o globalizaciji. Svest o globalizaciji, o jednome planetarnom fenomenu ekonomske, političke, kulturne, tehnološke dinamike, takođe nije starija od četiri decenije, ali je autor više insistirao na činjenicama i naučnim tumačenjima nego na negaciji razuma, teorijama zavera i jednome prevlađujućem osećanju, koje nam nije strano, da svetom gospodari zapadna liberalno-demokratska civilizacija kao nova tlačiteljska kolonijalna sila. Autor, srećom, nije imao dovoljno vremena i strpljenja za sve gluposti koje prate globalna tumačenja globalnih procesa. Njegovo tumačenje globalizacije zasnovano je na osećanju za dinamičan istorijski proces koji je obuhvatio svet u celini u poslednjim decenijama, proces zasnovan na naučnom razvoju, inovacijama, kulturnoj fleksibilnosti, komunikacijama i komunikativnosti SAD i Evropske unije u nastanku i širenju. Globalizacija je, međutim, počela da se odvija tek uključivanjem Kine, Indije, Brazila, Rusije u svetsku ekonomiju koja je, umesto klasične politike, diplomatije i bezbednosti, diktirala, nekad i na žalost pomenutih, potrebu za rušenjem trgovinskih i svih drugih ekonomskih i vanekonomskih granica i barijera.

Opasnost od globalizacije autor ne vidi u širenju demokratije, sloboda i prava, nego upravo u njihovom osporavanju.

Povodeći se za naslovom svoje studije, Orhan Dragaš je i ozbiljan, i vedar, a takav je, kad napominje da je jedan od motiva za njegovo istraživanje bio strah koji je nastupio u poslednjoj eri globalizacije, krizom iz 2008. Njegovo istraživanje je i set odgovora koji su našoj publici neophodni kako bi se razumela dubina krize koja je i naša zajednička sudbina, koja je, od najavljene istorijske razvojne šanse postala nov okvir zaostajanja.

Dr Orhan Dragaš

dva lica GLOBALIZACIJE

ISTINA i

ObMaNe

Prvih **50 čitalaca Danasa** koji se jave na telefon **011.3285.286** ili na e-mail **office@isi-see.org** dobiće na poklon knjigu „Dva lica globalizacije – istina i obmane“ dr Orhana Dragaša, na adresu koju dostave.